

SmåA

Småföretagarnas Arbetslöshetskassa, Box 6057, 102 32 Stockholm. Besöksadress: Dalagatan 1
Telefon 08-723 44 00 (telefonid måndag – torsdag 09.00 – 16.00 fredag 09.00 – 13.00)
Fax, medlemsärenden 08-22 56 05 Fax, ersättningsärenden 08-411 35 75, www.smakassa.se

YTTRANDE
2008-11-13

Näringsdepartementet
103 33 STOCKHOLM

Betänkandet SOU 2008:89 Trygghetssystemen för företagare

Sammanfattning

Småföretagarnas arbetslöshetskassa (SmåA) instämmer huvudsakligen i de förslag som utredningen presenterar i sitt betänkande. SmåA instämmer i att reglerna för företagare i trygghetssystemen måste bli tydligare och bättre.

Att skriva regler för företagare inom trygghetssystemen är inte ett lätt uppdrag då de inte får utformas på så sätt att de missbrukas. De får dock inte heller hämma företagandet. Det är viktigt att en företagare kan känna sig lika trygg inom trygghetssystemen som en anställd.

Lag (1997:238) om arbetslöshetsförsäkring (ALF) är skriven för anställda och därför svår att tillämpa för företagare. För att bedöma en företagares ersättningsrätt måste man därför förlita sig mycket på kassans egna bedömningar samt praxis. Bedömningarna kan därför skilja sig från fall till fall och kassa till kassa.

Det är viktigt för rättssäkerheten att reglerna blir tydligare och enklare så att de bedöms likvärdigt bland alla arbetslöshetskassor. Detta utan att förenkla för missbruk och konkurrenssnedvridning.

Paragraferna har blivit fler och längre vilket kan göra dem svårlästa. SmåA anser dock att detta är nödvändigt för att göra reglerna tydligare och anser att uppdelningen i fler paragrafer gör dem mera lättlästa.

SmåA ser dock vissa problem i det faktum att utredningen lägger en stor tillit till att arbetsförmedlingen kontrollerar att reglerna inte missbrukas genom att se till att personen står till arbetsmarknadens förfogande. Det är svårt för arbetsförmedlingarna att upprätthålla den kontrollen idag vilket Inspektionen för arbetslöshetsförsäkringen (IAF) har noterat i sin rapport 2008:7 "Arbetsförmedlingens tillämpning av regelverket kring avanmälan till arbetslöshetskassan". Med ökade behov enligt de förslag som utredningen lägger fram kommer det att bli än svårare för arbetsförmedlingen och kräva större resurser.

SmåA lämnar följande synpunkter på de föreslagna regeländringarna som berör arbetslöshetsförsäkringen.

Avsnitt 11.1 Företagarbegreppet

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att man knyter företagarbegreppet till definitionen i 13 kap. 1 § första stycket inkomstskattelagen.

SmåA

SmåA:s synpunkter

Trots att SmåA finner det något mer svåröverskådligt att knyta företagarbegreppet till en annan lagstiftning, instämmer SmåA i förslaget. Företagarbegreppet tolkas idag alldeles för brett vilket innebär att medlemmar som borde tolkas som anställda i försäkringen istället omfattas av företagarreglerna. Genom att knyta det till 13 kap. 1 § första stycket omfattas de som faktiskt bedriver företag som en huvudsaklig sysselsättning och inte som en hobby.

Problemet blir gränsdragningen för dem som har hobbyverksamheter som liknar näringsverksamheter. Utredningen anser att frågan om de har rätt till arbetslöshetsersättning får bedömas utifrån om sökande står till arbetsmarkandens förfogande enligt 9 § ALF.

Avsnitt 11.1.2.1 Nödvändiga åtgärder av förvaltande karaktär

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att åtgärder av förvaltande karaktär ska bortses från vid bedömningen av om en person är personligt aktiv i ett företag och därmed omfattas av företagarbegreppet.

SmåA:s synpunkter

SmåA instämmer i förslaget då det idag saknas vägledning i det befintliga regelverket om hur dessa aktiviteter ska bedömas vilket leder till olika bedömningar.

Avsnitt 11.1.2.2 Oförutsedda händelser

Utredningens förslag

Utredningen anser att åtgärder som inte är av förvaltande karaktär, men som föranletts av en oförutsedd händelse också bör bortses ifrån.

SmåA:s synpunkter

SmåA instämmer i förslaget. Force majeure situationer bortses från redan idag. SmåA tycker det är bra att det införs i lagen men anser att det bör framgå tydligt att det rör sig om arbete för egen skull. SmåA anser inte att det bör vara tillåtet att utöka sin bisyssla eller arbeta i sitt vilande företag för att utnyttja att andra råkat illa ut på grund av en force majeure situation.

Exempel:

En skogsbrukare har sitt företag som bisyssla. Han har en skogsmaskin som han röjer den egna marken med. En storm bryter ut i området och företagaren måste utöka sin tid i bisysslan för att röja den egna marken. Detta bör vara tillåtet. Han ser dock även en möjlighet att tjäna extra pengar genom att röja grannarnas marker som inte har en skogsmaskin, det borde inte vara tillåtet.

Avsnitt 11.1.4 Uppdragstagare som företagare

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att de uppdragstagare som i dag benämns som självständiga uppdragstagare ska jämnställas med företagare vilket införs i lagens 34 § tredje stycke.

SmåA:s synpunkter

SmåA instämmer i förslaget och tycker det är mycket positivt att uppdragstagare förs in i lagen. Idag är det mycket svårt för en uppdragstagare att förstå att han/hon som självständig uppdragstagare ses som företagare i försäkringen. Genom den föreslagna lagändringen blir det tydligare för både medlemmar och personalen på arbetslöshetskassorna vilka regler som gäller. Problematiken med att

SmåA

bedöma vem som är självständig eller osjälvständig uppdragstagare kvarstår. Utredningen har inte funnit det möjligt att ange exakt i vilka situationer en uppdragstagare ska anses vara företagare. Även om detta hade varit önskvärt är det förståeligt att detta inte är möjligt.

Avsnitt 11.1.6. Undantag från företagarbegreppet

Utredningens förslag

Utredningen föreslår en uppdelning av 34 §. I 34 § anger man vilka som är att anse som företagare och i 34 a § anger man vilka som inte är att anse som företagare trots att man uppfyller kraven för att vara företagare.

SmåA:s synpunkter

SmåA instämmer i förslaget och tycker att det blir tydligare att 34 § delas i två paragrafer.

11.1.6.2 Arbetstagare i sociala företag

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att personer som verkar i företag som är att anse som arbetsintegrerande sociala företag ska undantas från företagarbegreppet.

SmåA:s synpunkter

SmåA instämmer inte i förslaget. Detta skulle innebära stora problem för arbetslöshetskassorna i bedömningen om en person är involverad i ett socialt företag eller inte och därmed undantagen från företagarbegreppet. Detta skulle vidare innebära att en delägare i ett socialt företag skulle kunna deltidstämpla om inte företaget är lönsamt.

För att det ska vara möjligt att införa ett sådant undantag från företagarbegreppet anser SmåA att det måste finnas vissa krav på vad som får anses som ett sådant socialt företag och vem som får driva ett sådant. Utredningen nämner de regler som finns i Finland där endast företag som uppfyller vissa i lag fastställda krav registreras som sociala företag. Minst 30 procent av de anställda måste vara handikappade eller arbetslösa.

Utredningen har övervägt ett liknande förslag men anser att det kräver en mer långtgående utredning varför man föreslår en tillfällig lösning.

SmåA finner inte att detta undantag från företagarbegreppet är förenligt med principen om likabehandling inför lagen. I Sverige registreras inte dessa företag som sociala företag och några krav på vilka som får bedriva dessa företag finns inte. Detta innebär, vilket även utredningen har konstaterat, att personer utan de tänkta svårigheterna kan ingå i ett socialt företag och därmed få deltidstämpla. Att integrera människor med svårigheter är ett *övergripande mål* och företaget ska i *huvudsak* återinvestera sina vinster. Det är inte ovanligt att företagare i allmänhet återinvesterar sina vinster i företaget.

Många företagare har svårt att få lönsamhet i sina företag. Av förarbetena till ALF framgår att arbetslöshetsförsäkringen inte får förekomma som en inkomstutfyllnad i dåligt lönsamma företag. Att undanta personer i sociala företag som bedriver näringsverksamhet är inte förenligt med syftet med arbetslöshetsförsäkringen och skulle bidra till en ökad konkurrenssnedvridning.

Avsnitt 11.1.6.3 När upphör företagare att vara företagare?

Utredningens förslag

Den som efter överlåtelsen av verksamheten arbetar kvar utan att ha ett väsentligt inflytande på verksamheten ska inte betraktas som företagare.

SmåA:s synpunkter

SmåA ställer sig positiv till förslaget. Att det ska vara uteslutet för en företagare att få anställning i ett tidigare ägt företag är inte rimligt. Dock finns problematiken med bedömningen om personen fortfarande har kvar ett väsentligt inflytande. SmåA anser också att något bör föras in i lagtexten om närstående där kontrollsvårigheten är ännu större än i andra fall.

SmåA föreslår ett tillägg i 34 a § tredje stycket;

”Företagare som överlåter näringsverksamhet är inte att anse som företagare efter överlåtelsen. Detsamma gäller för medlem i en ekonomisk förening när medlemskapet i föreningen upphört. Om personen har fortsatt att utföra arbete i företaget eller i föreningen samt har väsentligt inflytande över verksamheten, ska han eller hon dock alltså anses som företagare. *Om företagaren överlåter verksamheten till närstående kvarstår det väsentliga inflytandet*”.

Att bestämmelsen förs in i lagtexten förenklar förutsebarheten för vad som är tillåtet när man överlåter ett företag vilket är mycket positivt.

Avsnitt 11.2.1 Utgångspunkten för arbetslöshetsbedömningen – 35 §

Utredningens förslag

En företagare som första gången upphör att bedriva näringsverksamhet ska anses vara arbetslös under förutsättning att det inte bedrivs någon näringsverksamhet.

SmåA:s synpunkter

SmåA instämmer i förslaget. En anställd får normalt en slutlön när anställningen upphör och kan dagen efter anställningens upphörande anmäla sig på arbetsförmedlingen och få arbetslöshetsersättning. En företagares situation är mycket annorlunda. Företagaren har normalt inte kunnat plocka ut någon lön på länge och när han/hon väl anmäler sig på arbetsförmedlingen är han/hon inte arbetslös i försäkringens mening förrän företaget är avvecklat vilket kan ta ytterligare några månader.

Det är mycket viktigt att en företagare kan få sin ersättning så fort som möjligt. Många gånger vet inte företagaren vad som krävs för att han/hon ska bli ersättningsberättigad. Många tror att det räcker med att verksamheten i företaget har upphört.

SmåA ställer sig mycket positivt till utredningens förslag. På så sätt kan företagaren driva företaget så länge han/hon kan och sedan veta att om det inte fungerar kan han/hon få ersättning direkt när han/hon upphör med verksamheten och anmäler sig som arbetslös på arbetsförmedlingen, under förutsättning att ingen verksamhet bedrivs.

Att byta ut begreppet ”rörelsen” mot ”näringsverksamhet” gör regeln tydligare.

SmåA ställer sig dock frågande till varför formuleringen om att uppehållet inte till någon del får vara av säsongskaraktär tas bort. Enligt utredningen förhindrar väntetiden på fem år att regeln missbrukas och används som inkomstförstärkning under lågsäsong varför formuleringen inte längre behövs.

SmåA

SmåA kan inte se hur en utvidgning av en regel ska kunna förhindra missbruk och anser därför att den bör behållas.

Avsnitt 11.6 Medhjälpande makes/makas arbete i enskild näringsverksamhet

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att tid som medhjälpande make/maka arbetat i en enskild näringsverksamhet ska vara tillgodoräkningsbar i ett arbetsvillkor även om den enskilda näringsverksamheten visar ett underskott.

SmåA:s synpunkter

SmåA instämmer i förslaget. En medhjälpande make/maka i en enskild firma kan inte enligt skatteregler vara anställd i den enskilda firman och få lön. Överskottet av näringsverksamheten kan fördelas mellan makarna men inte ett underskott. Det är orimligt att en medhjälpande make/maka som arbetat ett helt år med ersättning i form av företagarens egna uttag inte ska uppfylla ett arbetsvillkor på grund av att företaget vid bokslutet visar ett underskott. SmåA är medveten om att förslaget medför en stor kontrollsvårighet då det är företagarens egna uppgifter som visar hur mycket en medhjälpande make/maka arbetat. Denna kontrollsvårighet finns dock redan idag och bör inte hindra det nu lämnade förslaget.

Avsnitt 11.3 Beräkning av dagsförtjänst

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att underlaget för dagsförtjänstberäkningen ska fastställas på den senaste taxeringen eller genomsnittet av de två bästa av de tre senaste taxeringarna.

Man föreslår dessutom en utökning av möjligheten att beräkna dagsförtjänsten på tidigare anställning från 12 till 36 månader för den som upphör med sitt företag inom nämnda tid.

SmåA:s synpunkter

SmåA hade gärna sett att man åter föreslagit den gamla regeln som togs bort i och med 1997 år lagstiftning, nämligen att man fick beräkna dagsförtjänsten på det bästa av de tre senaste åren. SmåA anser dock att förslaget är en förbättring av nuvarande regler.

SmåA instämmer i förslaget om att utöka möjligheten till att beräkna dagsförtjänsten på tidigare anställning från 12 till 36 månader för den som upphör med sitt företag inom nämnda tid. Det är inte rimligt att en företagare inom 12 månader kan bedöma om företaget kommer att vara lönsamt. Han/hon riskerar därför sin egen ekonomiska trygghet om han/hon chansar och driver företaget vidare enligt dagens regler. Detta hämmar företagande. Utökningen ger företagaren en chans att prova sin idé utan att riskera sin ekonomiska trygghet vilket uppmuntrar företagande.

Avsnitt 11.7 Nya regler ersätter bisyssla och 17/10 – regeln för företagare

Utredningens förslag

Utredningen föreslår att näringsverksamhet som sökanden bedrivit vid sidan av sitt huvudsakliga arbete ska bortses från om näringsverksamheten bedrivits parallellt med anställning eller företagande under minst 12 månader.

SmåA

SmåA:s synpunkter

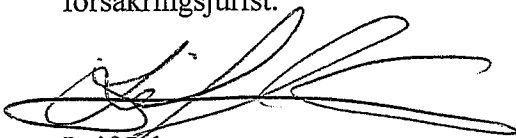
SmåA instämmer inte i den föreslagna lydelsen av 39 a §. SmåA är mycket positiv till att 17/10-regeln lagregleras men tycker att utredningens förslag ändrar syftet bakom regeln. När regeln föreslogs i Prop. 1983/84:126 ansåg man att ett begränsat engagemang i ett företag inte skulle hindra ersättning för det inkomstbortfall som uppstår när anställningen upphör. Det betonades dock att det förutsatte att verksamheten i företaget inte utökades i samband med arbetslösheten.

Regeringen har tidigare uttryckt i Prop. 2006/07: 89 sid 64 "regeringen vill också betona att arbetslöshetsersättning inte är avsedd att lämnas som ekonomiskt stöd vid uppbyggnad och utveckling av företag".

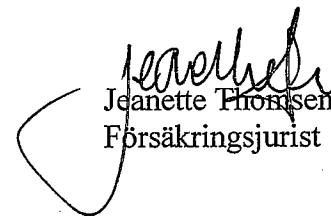
Formuleringen i 39 a § saknar förbudet mot att utöka företaget under arbetslösheten vilket strider mot det ursprungliga syftet med 17/10 – regeln samt även regeln om bisyssla som finns kvar i 39 §. Eftersom utredningen inte föreslår någon ändring i befintliga 39 § gäller den fortfarande för bisyssla både med anställning *och* med företag. Här finns kravet kvar på att bisysslan inte får utökas under arbetslösheten. Nya 39 a § gäller endast företagare och här finns inte något förbud mot att utöka företaget under arbetslösheten. Kravet på att man även måste söka heltidsarbete finns heller inte med i 39 a § förutom i författningskommentaren.

SmåA anser att 39 § och 39 a § ska renodlas så att 39 § gäller anställning och 39 a § gäller företag. I 39 a § anser SmåA att, utöver den föreslagna inkomstbegränsningen, ska även de begränsningar som finns i befintliga 39 § införas, nämligen att man måste söka heltidsarbete och att tiden i deltidsföretaget inte får utökas. Annars är det risk för att arbetslöshetsersättningen blir ett ekonomiskt stöd vid uppbyggnad och utveckling av företag vilket den inte är avsedd för och det skulle innebära en ökad konkurrensnedvridning.

Detta yttrande har beslutats av SmåA:s styrelse. Yttrandet har föredragits av Jeanette Thomsen, försäkringsjurist.

Leif Johansson
Styrelseordförande

Jeanette Thomsen
Försäkringsjurist